

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 74.682/16
van 20 december 2023

over

een voorontwerp van decreet ‘tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht’

Op 17 oktober 2023 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet ‘tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht’.

Het voorontwerp is door de zestiende kamer onderzocht op 5 december 2023. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, wnd. kamervoorzitter, Toon MOONEN en Tim CORTHAUT, staatsraden, Johan PUT, assessor, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Peter SCHOLLEN, adjunct-auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 20 december 2023.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap strekt ertoe het decreet van 7 mei 2004 ‘betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht’ (hierna: DRM) op verschillende punten te wijzigen.

Hoofdstuk 2 bevat de ontworpen wijzigingen aan het DRM. In het DRM worden vooreerst de rechten geformuleerd die de minderjarige kan laten gelden in alle contacten met de jeugdhulp, ongeacht de sector of de hulpverleningsvorm waarin hij of zij terecht komt. Met de decreten van 15 februari 2019 en 15 maart 2019 werd de toepasselijkheid van het DRM reeds uitgebreid tot de contacten van de minderjarige met de organisaties actief in het jeugddelinquentierecht en tot de meerderjarigen ten aanzien van wie nog jeugdhulpverlening wordt georganiseerd of ten aanzien van wie een jeugddelinquentiereactie loopt.² Het voorontwerp strekt ertoe het toepassingsgebied van het DRM nog verder uit te breiden naar uit handen gegeven jongeren die verblijven in het Vlaams detentiecentrum (zie in het bijzonder artikel 4, 2° tot 4°, van het voorontwerp).³

Het voorontwerp strekt er ook toe een aantal definities uit het DRM aan te passen en een aantal nieuwe definities in te voegen (artikel 3, 2°-7°).

Het voorontwerp strekt er ook toe de omschrijving van meerdere rechten die reeds in het DRM werden opgenomen, te actualiseren en concreter uit te werken. Zo worden met dat doel de bepalingen over het belang van de minderjarige (artikel 6), het recht op jeugdhulp (artikel 8), het recht op informatie en begrijpelijke en ondersteunde communicatie (artikelen 12 en 13), het recht op respect voor de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van persoonsgegevens (artikel 21), het recht op contact met familie (artikel 27), het recht op bezoek en op extern contact op andere manieren (artikelen 28 en 29), het recht op ondersteuning bij het zoeken naar informatie over bepaalde personen (artikel 30), het recht op evaluatie, inspraak en participatie (artikelen 34, 35, 2°, 36 en 37, 2°, 3° en 5°), het (recht op) dossier (artikelen 41, 42 en 44), het recht op bijstand door

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Zie artikel 79 van het decreet van 15 februari 2019 ‘betreffende het jeugddelinquentierecht’ (hierna: JDD) en artikel 5 van het decreet van 15 maart 2019 ‘houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en het decreet betreffende de integrale jeugdhulp’.

³ Hoewel in de artikelsgewijze toelichting bij artikel 4 van het voorontwerp gesteld wordt dat voor minderjarigen in het Vlaams detentiecentrum het DRM nu al van toepassing zou zijn, werd in de memorie van toelichting van de ontwerpen van decreet die geleid hebben tot het JDD en het decreet van 15 maart 2019 nog uitdrukkelijk gesteld dat het DRM niet van toepassing is op minderjarigen waarvoor een beslissing tot uithandengeving is genomen (zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, 37 en 76; *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1732/1, 4).

een vertrouwenspersoon (artikel 45, 4°) en het recht op een menswaardige behandeling, met inbegrip van de preventie van afzondering en fixatie (artikelen 49 tot 59), gewijzigd.

Het voorontwerp heeft verder als doel om een aantal bijkomende rechten in het DRM in te schrijven. Het gaat om het recht op onderwijs (artikel 15), het recht op tijdsbesteding (artikel 16), het recht op vrije tijd (artikel 17), het recht op fysieke activiteit (artikel 18), het recht op arbeid (artikel 19), het recht op verblijf in een gepaste, individuele kamer (artikel 22), het recht op persoonlijke bezittingen (artikel 23), het recht op eigen kleding (artikel 24), het recht op hygiëne (artikel 25), het recht op hulpverlening en begeleiding dichtbij de woonplaats (artikel 31), het recht om deel te nemen aan de ruimere samenleving (artikel 32), de regels over de fouillering en het doorzoeken van de kamer (artikel 33), het recht op een ontwikkelingsgericht leefklimaat (artikel 38), het recht op gezondheidszorg (artikel 47) en het recht op kwalitatieve en deskundige jeugdhulpverlening en begeleiding (artikel 62).

Het voorontwerp strekt er ook toe de tekst van het DRM genderneutraal te formuleren. Daartoe wordt artikel 2, § 2, DRM, dat bepaalt dat bij verwijzing naar personen in het DRM de mannelijke vorm wordt gebruikt, opgeheven (artikel 3, 8°), en in plaats van de voornaamwoorden ‘hij’ en ‘zijn’ de voornaamwoorden ‘die’ en ‘diens’ gebruikt (zie bv. artikelen 10, 2°, en 43, 2°, 4°, 5° en 6°).

Het voorontwerp beoogt verder om elk artikel van het DRM voortaan te laten beginnen met een opschrift (zie bv. artikelen 2 en 68).

Het voorontwerp strekt er ook toe een niet meer actuele overgangsregeling uit het DRM op te heffen (artikel 64).

Hoofdstuk 3 bevat ten slotte een artikel dat ertoe strekt de inwerkingtreding van de bepalingen over het recht op verblijf in een individuele kamer en over bepaalde infrastructurele eisen voor afzonderingskamers gedurende tien jaar uit te stellen, en deze van de andere bepalingen over afzondering en fixatie gedurende drie jaar (artikel 69).

VORMVEREISTEN

3. Volgens artikel 2, § 2, van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 2021 ‘houdende de erkenningsvoorwaarden, de erkenningsprocedure en het toezicht op de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap’ winnen de leden van de Vlaamse Regering verplicht het advies in van de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap over voorontwerpen van decreet, ontwerpen van reglementair besluit van de Vlaamse Regering en ontwerpen van reglementair ministerieel besluit, die van strategisch belang zijn en verstreckende gevolgen kunnen hebben voor personen met een handicap.

Gevraagd naar dat advies, liet de gemachtigde weten dat het niet werd ingewonnen. Dit vormvereiste dient alsnog te worden vervuld.

Indien de aan de Raad van State voorgelegde tekst ten gevolge van het inwinnen van dat advies nog wijzigingen zou ondergaan,⁴ moeten de gewijzigde of toegevoegde bepalingen, ter inachtneming van het voorschrift van artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, alsnog aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd.

BEVOEGDHEID

4. Volgens een vaste adviespraktijk komt het elke wetgever, binnen de eigen bevoegdheidssfeer, toe om door hogere rechtsnormen omschreven grondrechten met betrekking tot de hem toevertrouwde aangelegenheden te concretiseren.⁵

Op grond van artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ zijn de gemeenschappen bevoegd voor:

“De jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming, maar met uitzondering van:

a) de burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie, zoals die vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling ervan;

b) de strafrechtelijke regels waarbij gedragingen die inbreuk plegen op de jeugdbescherming, als misdrijf worden omschreven en waarbij op die inbreuken straffen worden gesteld, met inbegrip van de bepalingen die betrekking hebben op de vervolgingen, onverminderd artikel 11 en artikel 11*bis*;

c) de organisatie van de jeugdgerichten, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die gerechten;

d) de uitvoering van de straffen uitgesproken ten aanzien van minderjarigen die een als een misdrijf omschreven feit hebben gepleegd die uit handen zijn gegeven, behalve voor het beheer van centra die bestemd zijn voor de opvang van deze jongeren tot de leeftijd van drieëntwintig jaar;

e) de ontzetting uit de ouderlijke macht en het toezicht op de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen.”

In de mate dat het voorontwerp de grondrechten van personen die onder het jeugdbeschermingsrecht vallen beter waarborgt, kan het in beginsel worden ingepast in de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap.

⁴ Namelijk andere wijzigingen dan diegene waarvan in dit advies melding wordt gemaakt of wijzigingen die ertoe strekken tegemoet te komen aan hetgeen in dit advies wordt opgemerkt.

⁵ Zie bv. adv.RvS 67.657/2 van 1 juli 2020 over een voorstel dat geleid heeft tot de wet van 20 mei 2021 ‘tot wijziging van het oud Burgerlijk Wetboek, betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen’, opm. 1 van de rubriek “Bevoegdheid van de federale wetgever”; adv.RvS 40.689/AV van 11 juli 2006 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 10 mei 2007 ‘tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden’, opm. 8.1.

In het licht van de uitzonderingen die in de hogervermelde bepaling gemaakt worden op de gemeenschapsbevoegdheid dienen niettemin de volgende opmerkingen te worden gemaakt.

5.1. Onder de uitzondering betreffende de “burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie zoals die vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling daarvan”, vallen het beginsel van de burgerrechtelijke minderjarigheid, de vaststelling van de leeftijd van meerderjarigheid, de gevolgen van de minderjarigheid (zowel op het vlak van het gezag als op het vlak van de handelingsbekwaamheid), de ontvoogding en de adoptie.

5.2. De in het DRM geregelde rechten gelden volgens artikel 3, § 1, ervan in alle contacten van de minderjarige met de jeugdhulp. Als “jeugdhulpaanbieder” worden volgens artikel 2, 12°, van het DRM onder meer beschouwd de personen die jeugdhulpverlening aanbieden als bedoeld in artikel 3 van het decreet van 12 juli 2013 ‘betreffende de integrale jeugdhulp’ (hierna: DIJ), dat onder meer verwijst naar jeugdhulpverlening die aangeboden wordt met toepassing van het decreet van 29 juni 2012 ‘houdende de organisatie van pleegzorg’. Pleegzorgers zijn dus ook jeugdhulpaanbieders in de zin van het DRM, zodat de minderjarige de rechten uit het DRM ook ten aanzien van hen kan laten gelden, tenzij uit de formulering van deze rechten blijkt dat die niet van toepassing zijn op deze situatie (bv. wanneer een bepaling beperkt wordt tot “jeugdhulpvoorzieningen”, die geen natuurlijke personen zijn).

Hoofdstuk II van titel IX van boek I van het Oud Burgerlijk Wetboek (hierna: oud BW) bevat een regeling omtrent “Pleegzorg”, waarin onder meer bepaald wordt welke onderdelen van het ouderlijk gezag door de pleegzorgers worden uitgeoefend en waarin ook regels zijn opgenomen omtrent het recht op persoonlijk contact van de ouders of de voogd. Deze regeling is van toepassing bij een plaatsing van een minderjarig niet ontvoogd kind in het kader van pleegzorg overeenkomstig de toepasselijke regelgeving inzake jeugdbijstand en jeugdbescherming (zie artikel 387^{quater} van het oud BW). Ze bepaalt onder meer dat gedurende de periode van plaatsing de pleegzorgers het verblijfsrecht en het recht om alle dagdagelijkse beslissingen over het kind te nemen, uitoefenen (zie artikel 387^{quinquies} van het oud BW). Deze bepalingen, die het statuut van de pleegzorgers en de verdeling van bepaalde aspecten van het ouderlijk gezag regelen, vallen onder de bevoegdheid van de federale wetgever inzake burgerlijk recht.

Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest nr. 36/2019 van 28 februari 2019, geoordeeld wat volgt:⁶

“B.7.2. Het is evident dat de federale wetgever, door zijn bevoegdheid inzake ‘burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie’ uit te oefenen teneinde een statuut in het leven te roepen voor pleegzorgers, de respectieve rechten en plichten van de ouders of van de voogd van het kind en van de personen die het opvangen, vastlegt wat betreft de uitoefening van bepaalde attributen van het ouderlijk gezag, en bijgevolg bepalingen aanneemt die een weerslag hebben op de rechtsfiguur van de plaatsing van een kind in een pleeggezin, die onder de bevoegdheid van

⁶ GwH 28 februari 2019, nr. 36/2019, B.7.1-B.7.3; vgl. adv.RvS 59.227/2 van 30 mei 2016 over de artikelen aangenomen in eerste lezing van en een aantal amendementen op een wetsvoorstel dat geleid heeft tot de wet van 19 maart 2017 ‘tot wijziging van de wetgeving tot invoering van een statuut voor pleegzorgers’, opm. 1.

de gemeenschappen valt. Uit die vaststelling alleen vloeit echter niet voort dat de federale wetgever zich zou hebben gemengd in de bevoegdheid van de gemeenschappen.”

Een aantal rechten geformuleerd in het DRM, voor zover ze ook van toepassing zijn in de pleegzorg, hebben een impact op het statuut van de pleegzorgers en van hun rechten en plichten wat betreft de uitoefening van bepaalde attributen van het ouderlijk gezag, en deels eveneens op de uitoefening van bepaalde attributen van het ouderlijk gezag door de ouders.

De bevoegdheden op het gebied van “jeugdbescherming” en de “burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de families zoals die zijn vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling daarvan” zijn in die mate complementair. Bij de uitoefening van zijn bevoegdheid inzake jeugdbescherming moet de decreetgever dus rekening houden met het bevoegdheidsrechtelijke evenredigheidsbeginsel. Dit beginsel, dat samenhangt met de in artikel 143, § 1, van de Grondwet voorgeschreven federale loyaliteit, houdt in dat elke wetgever erover moet waken dat de uitoefening van zijn eigen bevoegdheid de uitoefening door de andere wetgevers van hun bevoegdheden niet onmogelijk of overdreven moeilijk maakt.⁷

De betrokken rechten worden in het DRM geformuleerd vanuit het perspectief van het kind. Gelet op wat voorafgaat, moet bij de realisatie van een aantal van die algemeen geformuleerde rechten evenwel rekening worden gehouden met de burgerrechtelijke regeling van de rechten en plichten van de pleegzorgers en van de ouders. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de bepalingen die concrete invulling geven aan het recht op tijdsbesteding, het recht op vrije tijd, het recht op fysieke activiteit, het recht op arbeid, het recht op verblijf in een individuele kamer en het recht op eigen kleding van de minderjarige in pleegzorg, maar ook aan de bepalingen die het recht op contact met familie en het recht op bezoek en andere externe contacten voor de minderjarige in pleegzorg regelen. De stellers van het voorontwerp dienen voor elk van de rechten die van toepassing zijn op minderjarigen in pleegzorg, na te gaan of de invulling of realisatie daarvan verenigbaar is met de door de federale wetgever bepaalde rechten en plichten van de pleegzorgers en de ouders. Om dezelfde reden is het overigens wenselijk om artikel 4, § 1, van het DRM aan te passen, door niet enkel te verwijzen naar de rechten van de ouders, maar eveneens naar de rechten van de pleegzorgers.

5.3.1. In het licht van de uitzondering op de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap betreffende “de uitvoering van de straffen uitgesproken ten aanzien van minderjarigen die een als een misdrijf omschreven feit hebben gepleegd die uit handen zijn gegeven, behalve voor het beheer van centra die bestemd zijn voor de opvang van deze jongeren tot de leeftijd van drieëntwintig jaar” was de Raad van State, afdeling Wetgeving, in advies 63.059 van 28 mei 2018 van oordeel dat de gemeenschappen enkel bevoegd zijn voor het beheer van de centra die bestemd zijn voor de opvang van uit handen gegeven minderjarigen, maar niet voor de rechtspositie van die personen tijdens de strafuitvoering.⁸

⁷ Bv. adv.RvS 71.764/1/V van 12 augustus 2022 over een ontwerp van koninklijk besluit ‘houdende reglementering van de begassing en de ontgassing’.

⁸ Adv.RvS 63.059/3 van 28 mei 2018 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het decreet van 15 maart 2019, opm. 36; vgl. adv.RvS 62.779/3 van 18 april 2018 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het JDD, opm. 22.

In het in verenigde kamers gegeven advies 64.696 van 17 januari 2019 werd dit standpunt verfijnd in die zin dat de externe rechtspositie van de uit handen gegeven jongeren tijdens de strafuitvoering wordt geacht deel uit te maken van de federale bevoegdheid, terwijl de gemeenschappen wel bevoegd worden geacht om de interne rechtspositie te regelen van de jongeren die verblijven in de centra die zij beheren:

“Il résulte de ce qui précède que, si le statut externe des personnes ayant fait l’objet d’un dessaisissement relève toujours de la compétence fédérale, la gestion des centres qui les accueillent a été transférée aux communautés, cette notion devant être comprise comme comprenant notamment le statut interne des personnes qui résident dans ces centres.”⁹

Hieruit volgt dat de stellers van het voorontwerp wel bevoegd zijn om de onderdelen van het DRM die betrekking hebben op hun interne rechtspositie, van toepassing te verklaren op de personen die verblijven in het Vlaams detentiecentrum, maar niet deze die betrekking hebben op hun externe rechtspositie (namelijk de bepalingen van het DRM die ertoe strekken jongeren het recht te geven om de instelling te verlaten in het kader van bijvoorbeeld onderwijs, deelname aan de ruimere samenleving, vrije tijd of arbeid).¹⁰

5.3.2. Daarenboven moet worden gewezen op artikel 38, § 2, laatste lid, van het JDD, waarbij reeds de basiswet van 12 januari 2005 ‘betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden’ van toepassing werd verklaard, zodat ook voor de aspecten waarvoor de decreetgever bevoegd is, een risico bestaat op tegenstrijdigheden tussen het DRM en de regels vervat in de basiswet van 12 januari 2005.¹¹ De stellers van het voorontwerp dienen dus na te gaan of de bepalingen van het DRM die van toepassing worden verklaard op de personen die verblijven in het Vlaams detentiecentrum, niet in conflict komen met deze van de volgens artikel 38 van het JDD eveneens toepasselijke basiswet van 12 januari 2005. Op basis daarvan moet worden bepaald welke van beide regelingen voor de betrokken thema’s toepasselijk moeten zijn, en moeten de verwijzingen naar de basiswet van 12 januari 2005 in artikel 38 van het JDD en in het ontworpen artikel 3, § 1, tweede lid, van het DRM overeenkomstig worden aangepast.

⁹ Adv.RvS 64.696/2/VR van 17 januari 2019 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het decreet van de Franse Gemeenschap van 14 maart 2019 ‘relatif à la prise en charge en Centre communautaire des jeunes ayant fait l’objet d’un dessaisissement’, opm. 3 bij artikel 3.

¹⁰ Voor wat betreft uitgaansvergunningen en penitentiair verlof is immers de wet van 17 mei 2006 ‘betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten’ van toepassing.

¹¹ In de ontworpen nieuwe zinnen van artikel 3, § 1, tweede lid, van het DRM (artikel 4, 3°, van het voorontwerp) worden weliswaar de artikelen over het omgaan met persoonlijke bezittingen, over het gebruik van fouillering en over het omgaan met afzondering en fixatie, niet toepasselijk geacht op het Vlaams detentiecentrum en wordt hiervoor “verwezen” naar de basiswet van 12 januari 2005, maar die wet – die volgens artikel 38 van het JDD van toepassing is – bevat daarnaast nog vele andere regels die gelijkaardige thema’s betreffen als worden aangesneden in het DRM, zoals bijvoorbeeld artikelen over het recht om de verblijfsruimte naar eigen goeddunken in te richten (artikel 41), over het recht zijn eigen kledij en schoeisel te dragen (artikel 43), over het recht zijn hygiëne te verzorgen (artikel 44), over contacten met de buitenwereld (artikelen 53 tot 70), over vormingsactiviteiten en vrijetijdsbesteding (artikelen 76 tot 80), over arbeid (artikelen 81 tot 86) en over gezondheidszorg (artikelen 87 tot 98).

ALGEMENE OPMERKINGEN

A. *Opbouw van het decreet en toepassingsgebied van de verschillende bepalingen van het DRM*

6.1. In advies 63.059/3 van 28 mei 2018 wees de Raad van State, afdeling Wetgeving, naar aanleiding van de uitbreiding van het toepassingsgebied van het DRM tot jongeren die onder het toepassingsgebied van het JDD vallen, op het volgende:

“Daarenboven dienen de stellers van het voorontwerp na te gaan in welke mate deze toepasselijkheidsverklaring zinvol is voor alle waarborgen die zijn opgenomen in het decreet van 7 mei 2004, dat specifiek is toegeschreven op de context van jeugdhulpverlening, en of de toepassing van sommige van die regels wel verenigbaar is met de federaal bepaalde rechtsplegingsregels die van toepassing zijn op minderjarige verdachten of delictplegers¹² of met de beslissingsbevoegdheid van de jeugdmagistraten. Tevens dient te worden nagegaan of deze verruiming van het toepassingsgebied van het decreet van 7 mei 2004 niet noodzaakt tot nog verdere aanpassingen van dit decreet.”¹³

In antwoord op een gelijkaardige opmerking in advies 62.779/3 van 18 april 2018¹⁴ heeft de decreetgever in het bestaande tweede lid van artikel 3, § 1, van het DRM bepaald dat de artikelen 8 tot 10 van het DRM in verband met het recht op instemming met en vrije keuze van de buitengerechtelijke jeugdhulp niet van toepassing zijn wanneer het DRM toegepast wordt binnen het kader van het JDD, dat immers steeds ‘gerechtelijk’ is. Een systematische analyse van hoe de draagwijdte van de overige bepalingen van het DRM kan verschillen of mogelijk zou moeten worden aangepast al naargelang zij worden toegepast in het kader van de integrale jeugdhulp of het JDD, gebeurde echter niet. In de memorie van toelichting bij het voorontwerp dat geleid heeft tot het JDD werd aangegeven dat, buiten de voormelde artikelen, alle artikelen van toepassing zijn voor de minderjarigen die onder het toepassingsgebied van het JDD vallen.¹⁵

In de wetgevingsprocedure die tot het decreet van 15 maart 2019 heeft geleid, werd via een amendement de toepassing van het DRM ook uitgebreid tot de meerderjarigen die jeugdhulpverlening krijgen of onder het toepassingsgebied van het JDD vallen, waarbij weer enkele bepalingen uitdrukkelijk uitgezonderd werden, met name bepalingen die rekening hielden met de mogelijke handelingsonbekwaamheid van de minderjarige,¹⁶ maar waarbij opnieuw geen systematische analyse gebeurde over de vraag op welke wijze bepaalde rechten mogelijk een andere invulling dienden te krijgen naargelang de uiteenlopende leeftijden van de betrokkenen.

Met betrekking tot het Vlaams detentiecentrum wordt thans dezelfde aanpak gehanteerd waarbij het DRM in beginsel volledig van toepassing verklaard wordt (artikel 3, 2°, van

¹² Voetnoot 31 van het aangehaalde advies: In ieder geval dient de bepaling bevoegdheidsconform te worden geïnterpreteerd.

¹³ Adv.RvS 63.059/3 van 28 mei 2018 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het decreet van 15 maart 2019, opm. 35.

¹⁴ Adv.RvS 62.779/3 van 18 april 2018 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het JDD, opm. 57.

¹⁵ *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, 37.

¹⁶ Zie amendement nr. 1 op het ontwerp dat geleid heeft tot het decreet van 15 maart 2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1732/2, 2).

het voorontwerp), maar waarbij vervolgens een aantal bepalingen worden uitgezonderd (artikel 3, 3° en 4°).

Als gevolg van de doelstelling van het huidige voorontwerp om niet alleen het toepassingsgebied van het DRM verder te verruimen, maar tegelijk ook meer rechten op een meer concrete wijze te regelen, kunnen er nog meer problemen rijzen omtrent de toepasbaarheid van sommige bepalingen van het DRM in sommige situaties en bij het bepalen van de juiste draagwijdte ervan. Hoe breder het toepassingsgebied van een bepaling wordt, hoe moeilijker het immers is om daaraan een invulling te geven die aangepast is aan alle situaties waarop ze van toepassing kan zijn.

6.2. Hoewel uit de memorie van toelichting en de hoger vermelde niet-toepasselijkheid van bepaalde artikelen op jongeren die onder het toepassingsgebied van het JDD vallen, op uit handen gegeven jongeren en op meerderjarige jongeren, blijkt dat de stellers van het voorontwerp zich bewust zijn van mogelijke afstemmingsproblemen, worden alle rechten uitgewerkt in één “Hoofdstuk V. Rechten van de minderjarige”. Dat hoofdstuk wordt wel opgedeeld in afdelingen over verschillende (groepen van) rechten, maar op de afdeling over het ‘recht op instemming met en vrije keuze van de buitengerechtelijke jeugdhulp’ na niet naar de soort hulpverlening of reactie op een jeugddelict waarop zij betrekking hebben. Het gevolg daarvan is dat elke ontworpen bepaling potentieel van toepassing zou kunnen zijn op alle jongeren die contact hebben met om het even welke jeugdhulpaanbieder of organisatie actief in het domein van het jeugddelinquentierecht. De eventuele afwijkingen en uitzonderingen dienen dus afgeleid te worden uit het woordgebruik in elk van de bepalingen.

6.3. Deze werkwijze heeft tot gevolg dat het bepalen van het toepassingsgebied ervan soms een puzzel is.

6.3.1. Door verschillende bepalingen te laten aanvatten met een verwijzing naar bepaalde types van jeugdhulpaanbieders of van organisaties actief in de sector van het jeugddelinquentierecht, blijken de stellers van het voorontwerp in feite toch verschillende bepalingen geen algemene gelding te willen geven. De rechtzoekende dient dit echter af te leiden uit een studie van de betrokken bepaling in het licht van de definities in artikel 2 van het DRM.

Zo stellen verschillende bepalingen dat “[d]e minderjarige die in pleegzorg of in een jeugdhulpvoorziening verblijft” een bepaald recht heeft, terwijl de bepaling wel een opschrift krijgt waarin dat recht in het algemeen wordt vermeld en dus op het eerste gezicht een algemene gelding lijkt te hebben.¹⁷

6.3.2. Daarenboven is de puzzel van het toepassingsgebied van de verschillende bepalingen niet steeds gemakkelijk te leggen.

Zo wordt in verschillende ontworpen bepalingen van het DRM zowel verwezen naar ‘jeugdhulp(verlening)’ als naar een ‘begeleiding(straject)’ in het kader waarvan bepaalde rechten

¹⁷ Zie bv. het ontworpen artikel 12/4 van het DRM (artikel 18 van het voorontwerp) over het “Recht op fysieke activiteit”.

zouden gelden.¹⁸ Deze verwijzing naar twee begrippen die worden samengevoegd met “en” of “of”, geeft de indruk dat hiermee twee verschillende dingen bedoeld worden. Vermits in de definities van “jeugdhulp” en “jeugdhulpverlening” in artikel 2, § 1, 2° en 3°, van het DRM telkens verwezen wordt naar het DIJ, blijkt dat met ‘jeugdhulp(verlening)’ in de betrokken bepalingen de integrale jeugdhulp bedoeld wordt, en lijkt het mogelijk dat met ‘begeleiding(straject)’ *a contrario* de andere onderdelen van het toepassingsgebied van het DRM bedoeld worden, met name reacties in het kader van het JDD en de voorlopige hechtenis en strafuitvoering in het Vlaams detentiecentrum. Deze hypothese roept echter op haar beurt vragen op, vermits er volgens het normale taalgebruik ook in de integrale jeugdhulp begeleidingen gebeuren.

Vermits er voor de term ‘begeleidingstraject’ geen begripsomschrijving in het DRM is opgenomen, werd aan de gemachtigde gevraagd wat er kan vallen onder deze term en of het de bedoeling is door de toevoeging van dat woord in bepaalde van de ontworpen artikelen van het DRM duidelijk te maken dat het ook kan gaan om reacties in het kader van het JDD (m.i.v. gesloten begeleidingen en Vlaams detentiecentrum na uithandengeving).

De gemachtigde antwoordde als volgt:

“De begeleiding die gebeurt binnen de Gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams Detentiecentrum valt niet onder de definitie van ‘jeugdhulpverlening’, terwijl we ook de rechtspositie van de minderjarigen die daar worden begeleid willen versterken.

Met de toevoeging van ‘het begeleidingstraject’ willen we inderdaad de begeleiding vatten die plaatsvindt in de gesloten begeleidingen in de Gemeenschapsinstelling en in het Vlaams Detentiecentrum. Het gaat om alle vormen van begeleiding en is dus ruimer dan enkel ‘reacties’ zoals bedoeld in het jeugddelinquentiedecreet.

Het klopt dat er geen definitie van begeleidingstraject is opgenomen. We kunnen het echter volgen indien wordt voorgesteld dit wel te doen.”

Het doel om met de term ‘begeleidingstraject’ ook, of mogelijk in het bijzonder, de gesloten begeleidingen onder het JDD en de strafuitvoering in het Vlaams detentiecentrum te vatten, is moeilijk te verzoenen met het eerste gebruik van de term in artikel 8 van het voorontwerp. In het ontworpen artikel 7 van het DRM wordt immers onder het opschrift “Recht op jeugdhulp” in de derde zin bepaald dat in “de jeugdhulp en het begeleidingstraject” de minderjarige het recht heeft om zo gewoon mogelijk op te groeien, en dit nadat in de eerste zin wordt aangegeven dat de minderjarige binnen het beschikbare jeugdhulpaanbod recht heeft op “jeugdhulp op maat als vermeld in artikel 6 van het decreet integrale jeugdhulp”, en in de tweede zin dat jeugdhulp ook afsluiting en nazorg omvat. In het licht van de definitie van de term “jeugdhulp” in artikel 2 van het DRM waarin, zoals hoger vermeld, verwezen wordt naar het DIJ en van de uitdrukkelijke verwijzing naar het DIJ in de eerste zin van het ontworpen artikel 7, heeft dit artikel logischerwijs betrekking op de integrale jeugdhulp en niet op het jeugddelinquentierecht, waardoor het hier vermelde “begeleidingstraject” niet zou kunnen slaan op de gesloten begeleidingen onder het JDD of de strafuitvoering in het Vlaams detentiecentrum.

¹⁸ Zie bv. het ontworpen artikel 15/1 van het DRM (artikel 31 van het voorontwerp) dat bepaalt dat “[d]e jeugdhulpverlening en het begeleidingstraject van de minderjarige” bij voorkeur zo dicht mogelijk bij zijn verblijfplaats wordt uitgeoefend.

Bijgevolg moet het begrip “begeleidingstraject” beter worden afgebakend.

6.3.3. Ook wanneer de termen die gehanteerd worden voor de afbakening wel gedefinieerd zijn, kunnen er vragen rijzen over de beoogde toepassing van sommige bepalingen.

Zo wordt het begrip ‘jeugdhulpvoorziening’ in punt 13° van artikel 2, § 1, van het DRM, zoals dat gewijzigd wordt door artikel 3, 5°, van het voorontwerp, omschreven als “een voorziening die jeugdhulpverlening aanbiedt als bedoeld in artikel 3 van het decreet integrale jeugdhulp en een voorziening als bedoeld in artikel 2, 6°, a) en d), van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie van toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren”. De voorzieningen bedoeld in artikel 2, 6°, a) en d), van het decreet van 15 juli 1997 zijn de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum. Artikel 2, 55°/1, van het DIJ omschrijft voorzieningen als “de initiatieven die hulp- of dienstverlening aan minderjarigen en gezinnen aanbieden”.

Hieruit volgt dat bepaalde gesloten instellingen die niet actief zijn binnen de ‘jeugdhulp’ zoals gedefinieerd in artikel 2, 2°, van het DRM toch vallen onder de begripsomschrijving van een ‘jeugdhulpvoorziening’, terwijl dat niet geldt voor andere organisaties die onder het jeugddelinquentierecht werken (bv. de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling). De vraag rijst ook of het nodig is om in de betrokken omschrijving te verwijzen naar het decreet van 15 juli 1997 om de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum onder het begrip ‘jeugdhulpvoorziening’ te brengen, aangezien beide instellingen door de invoering van artikel 2, 21° en 22°, van het DRM door het voorontwerp ook worden opgenomen in de lijst van definities. De voorgaande opmerkingen gelden overigens ook voor het begrip ‘jeugdhulpaanbieder’ zoals dat gedefinieerd wordt in artikel 2, § 1, 12°, van het DRM, zoals gewijzigd door artikel 3, 4°, van het voorontwerp.

Verder omvat het begrip ‘jeugdhulpvoorzieningen’ zo goed als alle initiatieven die actief zijn binnen de integrale jeugdhulp, en niet alleen deze met een semi-residentieel of residentieel aanbod. Toch lijken sommige ontworpen bepalingen, zoals de ontworpen artikelen 28, § 1, en 28/1, § 2, van het DRM (artikelen 52 en 54 van het voorontwerp) die betrekking hebben op de verplichting om te beschikken over een uitgewerkt preventie- en reactiebeleid en over een beleid over de preventie van vrijheidsbeperkende maatregelen en de afbouw ervan, die spreken over verplichtingen die gelden voor “elke jeugdhulpvoorziening”, op het eerste gezicht bedoeld te zijn voor (semi-)residentiële voorzieningen. In ieder geval is de invulling van deze verplichtingen in hoofdte van ambulante diensten zoals een jongerenadviescentrum, pleegzorgdienst of een dienst voor context- of gezinsbegeleiding niet voor de hand liggend. Gevraagd naar welke jeugdhulpvoorzieningen precies bedoeld worden in de ontworpen artikelen 28, § 1, en 28/1, § 2, van het DRM, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Het gaat hier inderdaad om elke jeugdhulpvoorziening die een residentieel of semi-residentieel aanbod heeft. Dit hadden we duidelijker moeten aangeven.”

Op basis hiervan blijkt opnieuw dat de stellers van het voorontwerp, zoals trouwens in het begin van de memorie van toelichting wordt aangegeven, met een aantal bepalingen in feite

(enkel of in hoofdzaak) een duidelijker rechtenkader willen uitschrijven voor minderjarigen in een gesloten, of mogelijk (semi-)residentiële, omgeving. Door de bepalingen toch algemener te formuleren ontstaan er onduidelijkheden en vergissingen over het precieze toepassingsgebied. Dat moet worden verholpen.

6.3.4. De artikelen 14 tot 19 van het voorontwerp strekken ertoe een nieuwe afdeling 4/1 in te voegen in het hoofdstuk over de rechten van de minderjarige in het DRM. Deze bestaat uit de ontworpen artikelen 12/1 tot 12/5 van het DRM over het recht op onderwijs, tijdsbesteding, vrije tijd, fysieke activiteit en arbeid.

In de memorie van toelichting wijzen de stellers van het voorontwerp erop dat de uitdaging is om de rechten voor jongeren op zo'n manier te formuleren dat ze toepasbaar en herkenbaar zijn in al de verschillende contexten, en dat ze tegelijkertijd voldoende scherp geformuleerd zijn om van rechtsbescherming te kunnen spreken. Hieraan kan toegevoegd worden dat het ook belangrijk is geen verkeerde verwachtingen te creëren bij de betrokkenen.

Wat betreft die rechten wordt de voorkeur uitgesproken dat de betrokken activiteiten doorgaan in de samenleving. Onderwijs vindt bij voorkeur plaats in een erkende school buiten de jeugdhulpvoorziening, tenzij dat niet mogelijk is in het kader van het mandaat tot beslotenheid en ingevolge een beslissing van de jeugdrechter (ontworpen artikel 12/1 van het DRM). Tijdsbesteding wordt georganiseerd door de jeugdhulpvoorziening, door een andere organisatie of door de minderjarige zelf (ontworpen artikel 12/2 van het DRM). De minderjarige kan tijdens de vrije tijd individueel of collectief een intellectuele, culturele, sociale, artistieke of fysieke activiteit uitoefenen, binnen of buiten de jeugdhulpvoorziening, desgevallend afgestemd met de jeugdrechter overeenkomstig artikel 27, § 3, van het JDD (ontworpen artikel 12/3 van het DRM). De minderjarige heeft ook recht op arbeid en op de vrije keuze van de arbeid als de opdracht en organisatie van de jeugdhulpaanbieder dat toelaten en die tewerkstelling gebeurt bij voorkeur in de samenleving (ontworpen artikel 12/5 van het DRM).

Hoewel er voorbehouden gemaakt worden door te verwijzen naar de beslissing van de jeugdrechter (althans wat het recht op onderwijs en vrije tijd betreft) en de opdracht van de jeugdhulpaanbieder, geeft lezing van deze artikelen de indruk dat activiteiten in de samenleving eerder regel dan uitzondering zullen zijn. Dit past ook in het beleidsdoel om de minderjarige zo gewoon mogelijk te laten opgroeien. De vraag rijst evenwel of die rechten op gelijke wijze geformuleerd kunnen worden ten aanzien van jongeren die een, mogelijk langdurige, gesloten begeleiding opgelegd krijgen in het kader van het JDD, of breder ten aanzien van voorzieningen met mandaat tot 'geslotenheid'.

Hetzelfde geldt voor het ontworpen artikel 15/2 van het DRM over het recht om deel te nemen aan de ruimere samenleving, dat in zijn huidige formulering, ondanks de verwijzing naar de afspraken die in voorkomend geval worden gemaakt met de jeugdrechter, een misleidend beeld creëert bij minderjarigen in gesloten opvang. De bevestiging dat de jeugdhulpvoorziening de minderjarige volop kansen zal geven om de jeugdhulpvoorziening, met of zonder begeleiding, te verlaten, komt nu eenmaal in strijd met het wezen van een maatregel van gesloten plaatsing. Uiteraard dient deze gesloten plaatsing voor te bereiden op re-integratie, en zal er met de

minderjarige stapsgewijs moeten worden geoefend op zijn functioneren buiten de voorziening, maar dat zal onvermijdelijk op een gefaseerde wijze gebeuren.

6.4. In het licht van de voorgaande vaststellingen en gelet op het brede spectrum van het DRM qua toepassingsgebied en qua rechten, is het met het oog op meer rechtszekerheid wenselijk het voorontwerp aan een nieuw onderzoek te onderwerpen, wat betreft:

- het formuleren van duidelijke en eenduidige definities;
- het helder maken van het algemeen toepassingsgebied en van de relevante deeldomeinen en types van voorziening;
- de afbakening en formulering van de toepasselijke rechten. Daarbij zou bijvoorbeeld een onderscheid kunnen worden gemaakt tussen algemeen toepasselijke rechten, rechten die enkel van toepassing zijn in (semi-)residentiële voorzieningen, rechten die niet toepasselijk zijn in de pleegzorg, rechten die enkel in het domein van de jeugdhulp of niet in geval van geslotenheid toepasselijk zijn.

Die aanpassingen kunnen op verscheidene wijzen, bijvoorbeeld door de opbouw van het DRM aan te passen, door voor relevante deeldomeinen of types van voorzieningen een bepaling op te nemen waarin wordt geregeld welke rechten (wel of niet) toepasselijk zijn, door rechten die niet algemeen formuleerbaar zijn op te splitsen voor de relevante deeldomeinen of types van voorzieningen.

B. Werkwijze waarbij elk artikel een opschrift krijgt

7.1. In het voorontwerp van decreet wordt aan elk artikel van het DRM een eigen opschrift gegeven om op die manier sterker de nadruk te leggen op de rechten van de personen die onder het toepassingsgebied ervan vallen en minder op de beperkingen van die rechten, ook al wordt dit “ten stelligste afgeraden” in de Vlaamse wetgevingstechniek.¹⁹

Zoals vermeld wordt in de handleiding wetgevingstechniek van de Raad van State, kan een dergelijke werkwijze niettemin zinvol zijn wanneer een tekst veel verschillende punten behandelt die alle even belangrijk zijn, zodat deze gemakkelijker kunnen worden herkend.²⁰ Wanneer een tekst evenwel veel tussentitels bevat die slechts gevolgd worden door één of enkele artikelen, zodat de verschillende bepalingen dus reeds gemakkelijk kunnen worden teruggevonden op basis daarvan, leidt deze werkwijze tot nodeloze herhaling.

In het DRM, zoals dat zou worden gewijzigd, ontstaan er veel herhalingen, omdat er reeds veel tussentitels zijn. Zo zal:

¹⁹ <https://overheid.vlaanderen.be/wetgevingstechniek/omzendbrief-betreffende-de-wetgevingstechniek-vr-2019/4#aanwijzing-103>.

²⁰ Zie *Beginselen van de wetgevingstechniek – Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, Raad van State, 2008, aanbeveling 54 (hierna: Handleiding wetgevingstechniek), te raadplegen op www.raadvst-consetat.be.

- “Hoofdstuk I. Algemene bepalingen” aanvatten met een “Art. 1. Algemene bepalingen”;
- “Hoofdstuk II. Toepassingsgebied” enkel bestaan uit “Art. 3. Toepassingsgebied”;
- “Hoofdstuk III. Bekwaamheid van de minderjarige” enkel bestaan uit “Art. 4. Bekwaamheid van de minderjarige”;
- “Hoofdstuk IV. Belang van de minderjarige” enkel bestaan uit “Art. 5. Belang van de minderjarige”.

Ook in “Hoofdstuk 5. Rechten van de minderjarige” zal er op heel wat plaatsen herhaling ontstaan, doordat dit verder wordt opgedeeld in afdelingen. Zo zal:

- “Afdeling 2. Het recht op jeugdhulp” enkel bestaan uit “Art. 7. Recht op jeugdhulp”;
- “Afdeling 9. Recht op gezondheidszorg” enkel bestaan uit “Art. 25. Recht op gezondheidszorg”;
- “Afdeling 10. Recht op een vrij besteedbaar bedrag” enkel bestaan uit “Art. 26. Recht op een vrij besteedbaar bedrag”;
- “Onderafdeling 2. Preventie- en reactiebeleid” van “Afdeling 11. Recht op een menswaardige behandeling” enkel bestaan uit “Art. 28 Preventie- en reactiebeleid”.

Ook zijn de opschriften van de artikelen van bepaalde afdelingen die in hun hoofding naar meerdere rechten verwijzen een opsplitsing van die hoofdtitel (zie bijvoorbeeld de ontworpen “Afdeling 4/1. Recht op onderwijs, tijdsbesteding, vrije tijd en arbeid”, die zal bestaan uit artikelen over “Recht op onderwijs”, “Recht op tijdsbesteding”, “Recht op vrije tijd”, “Recht op fysieke activiteit” en “Recht op arbeid”).

Het komt aangewezen voor dat de stellers van het voorontwerp een keuze maken of de oriëntatie binnen het nieuwe DRM via verschillende niveaus van tussentitels, dan wel via opschriften per artikel moet verlopen.

7.2. Wanneer elk artikel een opschrift krijgt moet er in elk geval voor gezorgd worden dat het voor de lezer duidelijk is om welk artikel het gaat en wat de inhoud ervan is. Daartoe moet elk artikel een specifiek opschrift krijgen, dat de inhoud van het artikel nauwkeurig en volledig weergeeft.²¹

Er kan bijvoorbeeld niet, zoals gebeurt met het ontworpen opschrift van artikel 1 van het DRM, een opschrift “Algemene bepalingen” gegeven worden aan een artikel dat slechts één bepaling bevat, met name de aanduiding van de aangelegenheid die wordt geregeld, en dat deel uitmaakt van een hoofdstuk “Algemene bepalingen” dat ook nog een ander artikel omvat (artikel 2 met het ontworpen opschrift “Definities”).

²¹ Zie Handleiding wetgevingstechniek, aanbeveling 55.

C. Genderneutraal taalgebruik

8. Het voorontwerp strekt ertoe om het DRM voortaan te (her)schrijven in een genderneutraal taalgebruik. Daartoe wordt de zinsconstructie van een aantal zinnen aangepast om het gebruik van de verwijzwoorden ‘hij’ en ‘zijn’ te vermijden, en worden, waar er toch verwijzwoorden gebruikt worden, ‘hij’ en ‘zijn’ vervangen door ‘die’ en ‘diens’. Artikel 3, 8°, van het voorontwerp strekt ertoe om volgens die logica ook artikel 2, § 2, DRM, dat bepaalt dat bij verwijzing naar personen in het DRM de mannelijke vorm gebruikt wordt, op te heffen.

Aanwijzing 10 van de omzendbrief Wetgevingstechniek VR 2019/4 bepaalt dat aanduidingen van mannen en vrouwen niet mogen worden gecombineerd, in sommige gevallen kan worden gekozen voor de meervoudsvorm als er geen gangbare genderneutrale vormen voorhanden zijn, en de grammaticaal mannelijke vorm kan worden gekozen als er geen genderneutrale vorm of meervoudsvorm kan worden gebruikt.²²

Het genderneutraal taalgebruik in het voorontwerp wijkt af van de beleidskeuze die in voormelde omzendbrief werd gemaakt met het oog op, onder meer, uniformiteit en coherentie van alle Vlaamse regelgeving over alle materies en beleidsdomeinen heen. Het verdient dan ook aanbeveling om die nieuwe taalconventies slechts te gebruiken indien de Vlaamse overheid die op een horizontale wijze over de verschillende beleidsdomeinen heen beoogt door te voeren als antwoord op het wijzigende collectieve taalgevoel.

ARTIKELSGEWIJZE OPMERKINGEN

Artikel 3

9. Artikel 3, 6°, van het voorontwerp strekt ertoe een punt 16°/1 in te voegen in artikel 2 van het DRM met daarin een definitie van het begrip “sanctie”, als zijnde een “maatregel die genomen wordt ten aanzien van de minderjarige naar aanleiding van regel- en normoverschrijdend gedrag, als de situatie gede-escaleerd is”. Om mogelijke verwarring te vermijden met het begrip “sanctie” zoals dat wordt gedefinieerd in artikel 2, 19°, van het JDD, wordt aan de definitie een zin toegevoegd waarin gesteld wordt dat deze maatregel daarvan verschilt. Dat neemt echter niet weg dat een sanctie in de zin van het JDD, die wordt opgelegd door de jeugdrechtbank in de rechtspleging ten gronde als reactie op een jeugddelict in het kader van het JDD, ook wordt genomen naar aanleiding van regel- en normoverschrijdend gedrag, op een moment dat de situatie gede-escaleerd is, zodat de eigenlijke begripsomschrijving nog steeds voor verwarring kan zorgen. Bijgevolg moet een meer onderscheidende terminologie of begripsomschrijving worden gehanteerd.

10. Artikel 3, 7°, van het voorontwerp strekt er onder meer toe een punt 24° in te voegen in artikel 2 van het DRM met daarin een definitie van het begrip “voorziening met mandaat tot geslotenheid”, als zijnde “het Vlaams detentiecentrum, een gemeenschapsinstelling of een

²² <https://overheid.vlaanderen.be/wetgevingstechniek/omzendbrief-betreffende-de-wetgevingstechniek-vr-2019/4#aanwijzing-10>.

voorziening die erkend is op basis van artikel 15 [veilig verblijf] of 27/2 [GES+] van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 april 2019 betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp die onder toezicht staat van de Commissie van toezicht”.

Een gesloten plaatsing is wezenlijk vrijheidsbenemend. In het licht van artikel 12 van de Grondwet, artikel 5, lid 1, d), van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 37, b), van het Kinderrechtenverdrag is een vrijheidsberoving van een minderjarige slechts mogelijk wanneer ze het gevolg is van de voorzienbare toepassing van een voldoende toegankelijke en nauwkeurige wet, die duidelijk de voorwaarden voor de vrijheidsberoving bepaalt, teneinde elk risico op willekeur te vermijden en eenieder – zo nodig omringd met bekwame raadslieden – de mogelijkheid te bieden om, volgens de omstandigheden, de mogelijke gevolgen van een handeling redelijkerwijs te voorzien.²³ Aan de gemachtigde werd gevraagd of er een decretale grondslag is die de GES+-voorzieningen toelaat de daarin geplaatste minderjarigen te beperken in hun vrijheid van komen en gaan.

De gemachtigde antwoordde als volgt:

“Artikel 6 van het decreet houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie van toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren van 15/07/1997 definieert de voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren. De GES + worden hierbij ook opgenomen

a) de gemeenschapsinstellingen als bedoeld in artikel 40 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht;

b) de afdeling van een voorziening die de typemodule beveiligend verblijf aanbiedt waarvoor de voorziening erkend is overeenkomstig artikel 15 van het besluit van 5 april 2019 betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp;

c) ...;

d) de Vlaamse detentiecentra als bedoeld in artikel 41 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht;

e) het aanbod voor ondersteuning van jongeren in de typemodule diagnostiek of de typemodule GES+ in de multifunctionele centra, vermeld in artikel 1, 6°, van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2016 houdende erkenning en subsidiëring van multifunctionele centra voor minderjarige personen met een handicap.

In de erkenningsvoorwaarden, zoals bepaald in het Besluit van 5/4/2019 van de Vlaamse Regering betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp, zijn specifieke bepalingen opgenomen met betrekking tot de mogelijkheid van het bieden van geslotenheid: artikel 27/2 3°, 4°, 5°.

Artikel 27/2. (01/09/2023- ...)

Een voorziening van de categorie 8 voldoet aan de volgende bijzondere voorwaarden:

²³ Vgl. GwH 19 december 2013, nr. 166/2013, B.5.5.

1° de voorziening voldoet aan al de voorwaarden, vermeld in artikel 12 en 13;

2° de voorziening kan voor minimaal zes minderjarigen residentiële ondersteuning aanbieden;

3° de voorziening beschikt over een aangepaste infrastructuur zodat er bescherming en beveiliging kan worden geboden als de problematiek van de minderjarige dat vereist;

4° de voorziening voorziet in een veilige leefomgeving met individuele kamers en de mogelijkheid tot afzondering;

5° de voorziening die het noodzakelijk vindt om minderjarigen soms tijdelijk af te zonderen of andere vrijheidsbeperkende maatregelen te nemen, om hun eigen veiligheid, de veiligheid van andere minderjarigen of die van het personeel te verzekeren, beschikt daarvoor over een huishoudelijk reglement. Het huishoudelijk reglement wordt bij de opname bekendgemaakt aan de betrokken partijen. In het huishoudelijk reglement worden minstens de volgende elementen beschreven:

a) de inrichting van de afzonderingskamer;

b) de wijze van registratie van elke afzondering;

c) de duur van de afzondering;

d) het toezicht op en de mogelijkheden tot contact van de minderjarige in kwestie;

Voor verdere duiding verwijs ik naar de Memorie van toelichting op pagina 10.”

Er kan niet mee worden ingestemd dat de GES+-voorzieningen²⁴ onder de ontworpen regeling voor de voorzieningen met mandaat tot geslotenheid gebracht worden, louter door ze in de opsomming van het in te voegen punt 24° van artikel 2 van het DRM te vermelden. Dat kan ook niet louter voortvloeien uit de opname ervan in de definitie van ‘een voorziening voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren’ in het kader van het regelen van het toezicht op dergelijke instellingen of uit de erkenningsvoorwaarden en de subsidienormen voor voorzieningen in de jeugdhulp met betrekking tot de mogelijkheid van het bieden van geslotenheid. Er moet eerst in een afdoende decretale basis worden voorzien waaruit ondubbelzinnig blijkt dat GES+-voorzieningen worden toegelaten de minderjarigen te beperken in hun vrijheid van komen en gaan. In voorkomend geval kan het voorontwerp op dit punt worden aangevuld.

11. Het bij artikel 3, 7°, van het voorontwerp ingevoegde punt 28° van artikel 2 van het DRM bevat, naast een omschrijving, ook een normatieve invulling van “ontwikkelingsgericht leefklimaat”. Dergelijke invulling hoort niet thuis in een definitie, maar wordt beter opgenomen bij de bepaling over dat recht zelf (ontworpen artikel 19/1 van het DRM).

12. Artikel 3, 7°, van het voorontwerp strekt er ook toe een punt 29° in te voegen in artikel 2 van het DRM met daarin een definitie van het begrip “vrijheidsbeperkende maatregelen”, als zijnde “alle maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid of de bewegingsvrijheid of contact met de buitenwereld van de minderjarige inhouden”. Zoals bij het begrip “sanctie” strekt het tot aanbeveling om deze begripsomschrijving preciezer te maken om verwarring te vermijden met andere figuren uit het jeugdbeschermingsrecht, zoals in de eerste plaats de gesloten plaatsing,

²⁴ Waar jongeren luidens de memorie van toelichting ook vrijwillig terechtkomen, “hetgeen verschilt van de andere geïdentificeerde gesloten settings”.

maar ook maatregelen als huisarrest of contactverboden die als reactie op een jeugddelict door de jeugdrechter of jeugdrechtbank kunnen worden opgelegd.

13. Nagegaan moet worden of alle relevante definities zijn opgenomen. Er wordt bijvoorbeeld geen definitie van ‘sociale dienst’ opgenomen. In artikel 3, § 1, eerste lid, van het DRM wordt overigens nog de inmiddels aangepaste term “sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening” gehanteerd, terwijl in artikel 22, § 2, vijfde lid, van het DRM sprake is van “sociale dienst” en in het ontworpen artikel 31 van het DRM wordt verwezen naar de “Sociale Dienst Jeugdrechtbank, vermeld in artikel 56 van het decreet integrale jeugdhulp”.

14. Gelet op de veelheid van definities, verdient het de voorkeur deze in alfabetische volgorde op te nemen.

Artikel 4

15. Door het gebruik van het begrip “reactie” in het ontworpen artikel 3, § 1/1, van het DRM, is deze bepaling enkel van toepassing op de lopende maatregelen en sancties in het jeugddelinquentierecht (zie artikel 2, 17°, van het JDD) en bijvoorbeeld niet in geval van afhandeling van het jeugddelict door het openbaar ministerie of in geval van bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg. Dat is verschillend van het toepassingsgebied van artikel 3, § 1, eerste lid, van het DRM, waarin een andere formulering wordt gehanteerd (namelijk “de diensten die op grond van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht door de gemeenschap worden georganiseerd of beantwoorden aan de door de gemeenschap gestelde voorwaarden, de gemeenschapsinstelling en de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening”).

Artikel 6

16. Het ontworpen artikel 5, laatste lid, van het DRM stelt terecht dat bij de vaststelling van het belang van de minderjarige ook respect is vereist voor de mening en voor de verantwoordelijkheden van de ouders. Gelet op het ontworpen artikel 3, § 1/1, van het DRM is deze bepaling ook van toepassing op meerderjarigen, terwijl die niet meer aan het ouderlijk gezag onderworpen zijn. De vraag is of dat de bedoeling is van de stellers van het voorontwerp.

Artikel 16

17. Wat betreft het afzonderlijke recht op ‘tijdsbesteding’, naast onderwijs, vrije tijd, fysieke activiteit en arbeid, zou nader moeten worden toegelicht welke zelfstandige betekenis de stellers van het voorontwerp hieraan willen geven.

Artikel 28

18. Het ontworpen artikel 14/1, § 2, 2°, van het DRM bepaalt de voorwaarden die moeten zijn vervuld opdat een jeugdhulpvoorziening het recht op bezoek kan beperken. Daaraan zou moeten worden toegevoegd dat – behoudens in noodgevallen – niet kan worden ingegaan, in voorkomend geval, tegen een rechterlijke beslissing.

19. Er moet worden verantwoord waarom luidens het ontworpen artikel 14/1, § 4, laatste lid, van het DRM slechts voor consulenten en advocaten, en niet bijvoorbeeld voor maandcommissarissen of jeugdrechters, wordt gegarandeerd dat enkel visueel toezicht “kan” (lees: mag) worden uitgeoefend.

Artikel 29

20. In het ontworpen artikel 14/2 van het DRM wordt op verscheidene plaatsen verwezen naar rechterlijke beslissingen van of kennisgeving aan de jeugdrechter. De vraag rijst welke betekenis die verwijzingen hebben indien het gaat om (residentiële) vrijwillige jeugdhulpverlening, waar er nog geen sprake is van een gerechtelijke interventie.

Artikel 32

21. In het ontworpen artikel 15/2 van het DRM is er voor wat betreft het verlaten van de voorziening sprake van afspraken die daarover worden gemaakt in dialoog met, in voorkomend geval, ook de jeugdrechter. Dit zal anders geformuleerd moeten worden, aangezien een rechterlijke beslissing in elk geval primeert op afspraken van de jeugdhulpvoorziening, de minderjarige en de context van de minderjarige.

Artikel 33

22. Het is niet duidelijk wat er met de zinsnede “met behoud van de toepassing van de regelgeving inzake het beroepsgeheim” bedoeld wordt in het ontworpen artikel 15/3, § 4, van het DRM, te meer nu in de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de toepassing van het beroepsgeheim geen obstakel mag zijn om passend gevolg te geven aan potentieel strafbare feiten, rekening houdend met de begeleidingscontext.

Artikel 34

23. De zinsnede “Met behoud van de toepassing van de verlening van de gerechtelijke jeugdhulp” in het ontworpen artikel 16, eerste lid, van het DRM drukt niet uit wat hiermee volgens de memorie van toelichting bedoeld wordt te zeggen, met name dat het betrokken recht slechts kan gelden wat gerechtelijke jeugdhulp betreft voor zover het niet ingaat tegen de procedureregels voor de jeugdgerechten, die immers tot de bevoegdheid van de federale overheid behoren.

24. De tekst van het ontworpen artikel 16, tweede lid, van het DRM en de memorie van toelichting stemmen niet overeen over de vraag of de opgelegde bijzondere motivering vereist is van zodra er “geen gevolg” wordt gegeven aan de mening van de minderjarige of enkel wanneer er “geen passend gevolg” aan wordt gegeven.

Artikel 36

25. Er moet rekening mee worden gehouden dat het opschrift van een artikel geen rechtsregel is, in tegenstelling tot zijn inhoud.²⁵ Er kan bijgevolg niet, zoals gebeurt in het ontworpen artikel 18 van het DRM, in de inhoud van het artikel terugverwezen worden naar het opschrift om de daarin gebruikte bewoordingen te specificeren. In het ontworpen artikel 18 moet immers de titel betrokken worden om te weten welke “die voorzieningen” zijn waarover het artikel handelt.

Artikel 40

26. Artikel 40 van het voorontwerp strekt ertoe aan artikel 20 van het DRM het opschrift “Recht op een dossier” toe te voegen.

Zowel artikel 20 van het DRM, als verschillende ontworpen wijzigingen aan het DRM die vermelden dat bepaalde zaken moeten worden opgenomen in “het” dossier van de minderjarige, kunnen de indruk wekken dat er binnen de brede jeugdhulp en de organisaties die werken onder het JDD, slechts één centraal en gedeeld dossier bestaat (dat dan bij gerechtelijke hulpverlening te onderscheiden is van het dossier van de jeugdrechtbank, waarvan de rechtspleging immers tot de bevoegdheid van de federale overheid blijft behoren). Aan de gemachtigde werd gevraagd of dat zo is, en of er niet langer aparte dossiers worden bijgehouden door de diverse jeugdhulpvoorzieningen en andere diensten.

De gemachtigde antwoordde als volgt:

“Nee, er is geen sprake van één centraal en gedeeld dossier. Het is nog steeds zo dat de voorziening waar de minderjarige verblijft, of waar hij begeleiding geniet, een eigen dossier bijhoudt van de minderjarige. Het gaat dan om het dossier waarvoor in afdeling 7 van het decreet een kader voor dossierinzage binnen de jeugdhulp en jeugddelinquentie is uitgewerkt. Dit dossier is inderdaad te onderscheiden van het gerechtelijk dossier bij de griffie van de jeugdrechtbank waarvoor de inzage wordt geregeld door artikel 55 van de Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965.

De inhoud van elk dossier heeft betrekking op de specifieke dienst.

Voor specifieke dossiers door de diverse jeugdhulpvoorzieningen en actoren jeugdhulp is de sectorale regelgeving van toepassing wat betreft de inhoud of bewaartermijn;

We verwijzen bijvoorbeeld naar het besluit van de Vlaamse Regering van 16/9/2022 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de afdelingen gesloten oriëntatie,

²⁵ <https://overheid.vlaanderen.be/wetgevingstechniek/omzendbrief-betreffende-de-wetgevingstechniek-vr-2019/4#aanwijzing-103>

gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar in de gemeenschapsinstellingen.

Artikel 6

Voor elke minderjarige verdachte of delictpleger wordt door de afdelingen van de gemeenschapsinstelling een dossier bijgehouden dat minstens bestaat uit:

1° de gerechtelijke beslissingen in verband met de reactie toevertrouwen aan een afdeling in een gemeenschapsinstelling, alsook alle stukken en beslissingen die de jeugdrechter of jeugdrechtbank heeft meegedeeld;

2° de evolutieverslagen en alle documenten die aan de jeugdrechter of jeugdrechtbank worden bezorgd;

3° de documenten over het schooltraject die bewijzen dat de voorwaarden inzake leerplicht vervuld zijn;

4° de documenten met betrekking tot het gedeelde handelingsplan;

5° de documenten met betrekking tot het individuele perspectiefplan;

6° de beslissingen die verband houden met het verlaten van de gemeenschapsinstelling, de beperking of het verbod van contact met bepaalde personen, straffen of afzonderingsmaatregelen, en de stukken daarover.

Het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de integrale jeugdhulp van 21/02/2014 voor het dossier bij

- de toegangspoort (art. 20)
- een gemandateerde voorziening (art. 61)
- de sociale dienst bij de Jeugdrechtbank (art. 85)

Het besluit van de Vlaamse Regering van 05/04/2019 betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp voor wat betreft het dossier van voorzieningen jeugdhulp.”

Het strekt tot aanbeveling deze pluraliteit aan dossiers te verduidelijken in het DRM of de memorie van toelichting. Ook lijkt het wenselijk na te gaan of de diverse regelingen met elkaar overeenstemmen of beter op elkaar kunnen worden afgestemd, en of de essentiële elementen van de gegevensverwerking op het juiste niveau van de regelgeving zijn geregeld.

Artikel 45

27. In artikel 45, 4°, van het voorontwerp wordt bepaald dat de minderjarige zo veel als mogelijk in overleg treedt met de vertrouwenspersoon. Dat mag niet als een verplichting in hoofde van de minderjarige worden gelezen.

28. In artikel 45, 5°, van het voorontwerp dient de te vervangen zinsnede door te lopen tot en met de woorden “een persoon aanwijzen”.

Artikel 48

29. Hoewel de memorie van toelichting vermeldt dat artikel 48 van het voorontwerp enkel een materiële aanpassing betreft in functie van het toevoegen van een opschrift, moet erop worden gewezen dat door het toepassingsgebied van de bepaling over het vrij besteedbaar bedrag (zakgeld) niet meer af te bakenen aan de hand van een verwijzing naar “residentiële jeugdhulpverlening”, maar door een verwijzing naar een verblijf “in een jeugdhulpvoorziening”, dat toepassingsgebied zich ook zal uitstrekken tot jongeren verblijvend in het Vlaams detentiecentrum (met inbegrip van de meerderjarigen, vermits de toepassing van artikel 26 van het DRM op meerderjarigen niet uitgesloten wordt in het ontworpen artikel 3, § 1/1, van het DRM).

Artikel 54

30. Het is niet duidelijk wat bedoeld wordt met de vermelding in het ontworpen artikel 28/1, § 1, derde lid, van het DRM dat, in afwijking van het verbod op het gebruik van afzondering of fixatie als collectieve maatregel, afzondering 's nachts in een gemeenschapsinstelling als collectieve maatregel gebruikt kan worden. De vraag rijst in het bijzonder of in dat geval ook de voorwaarden van de ontworpen artikelen 28/2 en 28/3 van het DRM gelden, dan wel of het de bedoeling is om de huidige praktijk te bestendigen waarbij de kamers van de jongeren in de gemeenschapsinstellingen 's nachts op slot kunnen worden gedaan wanneer er onvoldoende toezicht is.²⁶ De stellers van het voorontwerp dienen dat te verduidelijken en te verantwoorden.

Artikel 55

31. De verwijzing naar het ontworpen artikel 28/5 in het ontworpen artikel 28/2, eerste lid, 3° en 4°, van het DRM moet een verwijzing naar het ontworpen artikel 28/4 zijn.

Artikel 56

32. De verwijzing naar het ontworpen artikel 28/5 in het ontworpen artikel 28/3, 4°, van het DRM moet een verwijzing naar het ontworpen artikel 28/4 zijn.

Artikel 58

33. Het strekt tot aanbeveling het ontworpen artikel 28/5, § 2, van het DRM op te delen in twee leden, waarbij het eerste lid de algemene regel bevat over waar de afzondering vermeld in artikel 28/3 van het DRM dient te geschieden, en het tweede lid de regeling bevat voor het geval in het dossier conform het ontworpen artikel 28/4 van het DRM is opgenomen dat dit ook in de

²⁶ Zie *Huisregels gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand*, 4, nr. 6.2, te consulteren op <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/algemene-huisregels.pdf>: “Jouw kamerdeur kan op slot gedaan worden als er onvoldoende toezicht is. Bijvoorbeeld tijdens de nacht of wanneer jouw kamer niet op dezelfde verdieping als de gemeenschappelijke leefgroep ruimte ligt.”

eigen kamer kan gebeuren. Nu lijkt de verwijzing aan het eind van de paragraaf naar de voorwaarden vermeld in het ontworpen artikel 28/2 immers in strijd met de eerste zin van de paragraaf.

Artikel 59

34. Vermits in het ontworpen artikel 28/6, § 2, van het DRM uitdrukkelijk de verwerking van persoonsgegevens wordt geregeld, dient de aandacht erop te worden gevestigd dat alle essentiële elementen van een dergelijke regeling, gelet op het in artikel 22 van de Grondwet vervatte legaliteitsbeginsel, door de decreetgever zelf moeten worden vastgesteld. Die essentiële elementen betreffen in elk geval: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.²⁷ De stellers van het voorontwerp moeten deze regeling aanvullen, indien nog niet alle essentiële elementen zijn geregeld in reeds bestaande wettelijke bepalingen.

Artikel 62

35. Het ontworpen artikel 29/1, eerste lid, van het DRM legt de verplichting op in de jeugdhulpverlening en begeleiding te werken met een adequaat opgeleide en multidisciplinair en divers samengestelde personeelsequipe. Het is wenselijk het toepassingsgebied van deze bepaling (waaronder nu bv. ook pleegzorgers lijken te vallen)²⁸ te verduidelijken.

Verder wordt in de memorie van toelichting aangegeven dat er ter zake slechts sprake is van een inspanningsverbintenis. De bedoeling van het ontworpen artikel 29/1 van het DRM moet verder worden verduidelijkt.

Artikel 63

36. De vraag rijst of het personeel van de andere organisaties dan het Vlaams detentiecentrum en de gemeenschapsinstellingen die in de sector van het jeugddelinquentierecht werken, bewust uitgesloten worden van het toepassingsgebied van het ontworpen artikel 29/2 van het DRM over de vorming over de rechten door de afbakening ervan aan de hand van het begrip ‘jeugdhulpaanbieders’.

²⁷ Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, opmerking 101 (*Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1951/001, 119). Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

²⁸ In tegenstelling tot het tweede lid, waar naar “beroepsmatig optreden” wordt verwezen.

Artikel 65

37. De vraag rijst waarom niet van de gelegenheid gebruikt gemaakt wordt om de opdracht aan de Vlaamse Regering om het nodige te doen om de sectorale wetgeving in overeenstemming te brengen met het DRM, die in het bij artikel 65 van het voorontwerp gewijzigde artikel 31 van het DRM gegeven wordt met betrekking tot de jeugdhulp, uit te breiden naar het jeugddelinquentierecht.

Artikel 69

38. Artikel 69 van het voorontwerp is bedoeld om de inwerkingtreding van een aantal ontworpen wijzigingen aan het DRM uit te stellen. Daartoe wordt bepaald dat “[a]rtikel 12/7, § 1, en artikel 28/5, § 1, 5° en 6°” in werking treden tien jaar na de bekendmaking van het decreet in het Belgisch Staatsblad, en dat “[a]rtikel 28/1 tot en met 28/6, met uitzondering van artikel 28/5, § 1, 5° en 6°” in werking treden drie jaar na de bekendmaking.

Het voorontwerp bevat echter zelf geen artikelen 12/7 en 28/1 tot 28/6, zodat deze bepaling geen uitwerking zou kunnen hebben. Wanneer de stellers van het voorontwerp de inwerkingtreding van bepaalde wijzigingen willen uitstellen, moeten de wijzigingsbepalingen in plaats van de gewijzigde of ontworpen bepalingen worden aangeduid en daarvan de inwerkingtreding, zo nodig gedeeltelijk, uitgesteld.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Wim GEURTS

Pierre LEFRANC